

Ivan Šuša (2017): Talianska literatúra v slovenskom prekladovo-recepčnom kontexte po roku 1989

Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela, 242 s.
ISBN: 978-80-557-1262-8

Doc. PhDr. Ivan Šuša, Ph.D. se v rámci své vědecké činnosti dlouhodobě zabývá literární komparatistikou a moderní italskou literaturou, stačí připomenout jeho předchozí vědecké práce na téma memoárové literatury (nejnověji *Areal Intersections in Slovak and Italian Memoir Literature* z roku 2016), holokaustu (*Holokaust v talianskej a slovenskej memoárovej literatúre*) a samozřejmě také překladové literatury. Ve své nové monografii *Talianska literatúra v slovenskom prekladovo-recepčnom kontexte po roku 1989* se věnuje tématu překladů italských autorů do slovenštiny, s důrazem na období po roku 1989. Nejedná se však o pouhý bibliografický souhrn přeložených děl, autor se zevrubně věnuje faktorům, před rokem 1989 zejména ideologickým, které ovlivnily preferenci či záměrou ignoraci konkrétních autorů a titulů, ediční politice, která se dostala ke slovu především po listopadovém převratu a v neposlední řadě také recepce překladové literatury v přijímajícím, tj. slovenském prostředí. Své místo si v práci našly i kapitoly zabývající se polistopadovými překlady autorů jako jsou Italo Calvino, Umberto Eco a Alessandro Baricco. Ačkoliv tyto autoři patří do různých generací, ve větší míře se slovenské překlady jejich děl objevují téměř současně. Zmínku zasluží také zařazení samostatné kapitoly mapující překlady italské poezie, které bývají většinou v pracích tohoto typu opomíjeny či marginalizovány (s odkazem na jejich už tak marginální prostor v přijímající literatuře).

Šušovu monografii lze právem považovat za plnohodnotné pokračování badatelské činnosti Pavola Koprdu, především samozřejmě jeho monografie *Talianska literatúra v slovenskej kultúre v ro-*

koch 1890 – 1980. Obě práce velmi detailně analyzují postavení italské literatury ve slovenském literárním a kulturním kontextu, a pokud je porovnáme se studii Jána Molnára a Emílie Holanové z 80. let nebo Dagmar Sabolové z 90. let minulého století, které, ač významné, jsou spíše dílčího charakteru, je patrné, že se v případě Koprdivy a Šušovy práce jedná o zcela zásadní díla, která svou hloubkou i rozsahem zpracovaného období významně přispívají k obohacení teoretických úvah o italské překladové literatuře.

Jak uvádí sám Ivan Šuša, již samotná definice toho, co je moderní literatura, je velmi obtížná, a ještě obtížnější je určit její periodizaci. Nežřídka se pak může volba konkrétního data, od něž je literatura pokládána za moderní, stát předmětem sporu. U překladové literatury tomu není jinak, avšak situaci v této oblasti dále ztěžuje fakt, že historický, kulturní nebo ideologický vývoj ve výchozím a v cílovém jazyce málokdy prochází paralelními fázemi a nalezení společného mezníku je téměř nemožné. Proto lze rok 1989, kterým autor vymezuje časové zařazení překladů ve své práci, považovat za dosti šťastnou volbu. Na první pohled by se zdálo vhodnější, aby dílo přímo chronologicky navazovalo na práci Koprdivy, a pokud tomu tak není, vzniká mezera devíti nezmapovaných let. Ve skutečnosti se však Šušova monografie věnuje překladům z italštiny dosti důkladně ještě před stanoveným datem (tj. před rokem 1989): v podstatě pokrývá období zhruba od druhé světové války, nechybí ale ani zmínky o překladatelské aktivitě ze staršího období. Z hlediska slovenského politického a historického kontextu je tedy rok 1989 zcela logickou hranicí, nicméně z hlediska kulturního vývoje nelze mezi obdobími před a po revoluci učinit jasný předěl, což ostatně konstatuje i sám autor práce.

Přinejmenším ve vydavatelské oblasti totiž můžeme pozorovat jistou kontinuitu. Autoři, kteří byli populární a častěji překládání již před rokem 1989, ve větší míře vycházejí i nadále (A. Moravia, U. Eco), zároveň se k nim ale přidávají současní autoři, kteří mají velký ohlas v Itálii i v zahraničí (I. Calvino, A. Barricco) a zadostiučinění v podobě tzv. dodatečného včleňování se dostává i některým autorům starším, kteří byli až do té doby ve slovenském překladu prakticky neznámí, a těm, kteří byli z nejrůznějších důvodů záměrně z překladové literatury vynecháni; těchto autorů není mnoho, protože v mnoha případech aktuální stránka jejich děl již pominula a stala se

jen historickým záznamem, prakticky nezajímavým pro kontext přijímající literatury (L. Sciascia). V jiných případech naopak někteří autoři konečně dostávají zasloužený prostor právě díky tématům, kterým se v současnosti dostává zvýšeného zájmu, jedním z nich je například Primo Levi se svou dominantní linkou vzpomínek oběti holokaustu, která rezonuje s aktuálním vydáváním pamětí přeživších z různých zemí, včetně Slovenska. Během 90. let 20. století lze ovšem pozorovat také postupnou změnu vydavatelské politiky, která stále více směřuje ke komercializaci, kdy se překládají především ta díla, u nich je předpokládán potenciál dobrého prodeje (někdy ovšem i bez ohledu na jejich skutečné literární kvality).

Své místo si v monografii našly i zmínky o překladech do češtiny a toto zařazení má své opodstatnění. České překlady totiž svým způsobem obohacují také slovenské literární prostředí, protože doplňují seznam překladů o díla, která ve slovenštině (dosud) nevyšla. Zajímavé je tak sledovat, jakými směry se ubírala praxe překladů z italštiny v obou těchto blízkých zemích. Zejména v období před-revolučním v češtině vycházela díla i těch autorů, kteří na Slovensku prostor nenalezli, jakkoliv je patrné, že ideologické bariéry a centrálně řízená vydavatelská politika musely být v českém i slovenském prostředí obdobného druhu. Oba jazyky se však vždy mohly spolehnout na svou dlouhou tradici překladové literatury a kvalitní překladatele, kteří byli schopni domácímu publiku přinést tu více, tu méně reprezentativní vzorek literárních děl, který pak pomáhal šířit povědomí o italské literární tvorbě a v různé míře uspěl i u domácího publika.

Kateřina Garajová

Ústav románských jazyků a literatur, Filozofická fakulta

Masarykova univerzita v Brně

Gorkého 57/7, 602 00 Brno, Česko

garajova@phil.muni.cz